YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

12 päivänä helmikuuta 2009 *

Asiassa C-466/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Landesarbeitsgericht Düsseldorf (Saksa) on esittänyt 10.8.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 22.10.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Dietmar Klarenberg

vastaan

Ferrotron Technologies GmbH,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis ja J. Malenovský (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.9.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– M. Klarenberg, edustajanaan Rechtsanwalt J. Dieker,

– Ferrotron Technologies GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt M. Trayer,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Blaschke,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja J. Enegren,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.11.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY (EYVL L 82, s. 16) 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Klarenberg ja Ferrotron Technologies GmbH (jäljempänä Ferrotron) ja joka koskee sen toteamista, että työsuhde on siirtynyt Ferrotronille.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivillä 2001/23 kodifioitiin työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan

jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.2.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26), sellaisena kuin se oli muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/50/EY (EYVL L 201, s. 88; jäljempänä direktiivi 77/187).

4 Direktiivin 2001/23 kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Oikeusvarmuuden ja avoimuuden vuoksi on ollut tarpeen, että luovutuksen oikeudellista käsitettä selkeytetään ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Selkeyttämisellä ei kuitenkaan ole muutettu direktiivin 77/187/ETY soveltamisalaa sellaisena kuin se on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnan mukaan.”

5 Direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään seuraavaa:

”a) Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.

b) Jollei a alakohdasta ja tämän artiklan jäljempänä olevista säännöksistä muuta johdu, tässä direktiivissä tarkoitettuna luovutuksena pidetään oman identiteettinsä säilyttävän taloudellisen yksikön luovuttamista, jolla tarkoitetaan pää- ja sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikokonaisuutta.”

6 Direktiivin 2001/23 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen seurauksena luovutuksensaajalle.”

7 Saman direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jos työsopimus tai työsuhde päätetään sen vuoksi, että luovutuksesta seuraa olennainen työehtojen muutos työntekijän vahingoksi, työnantajan katsotaan olevan vastuussa työsopimuksen tai työsuhteen päättämisestä.”

8 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä ja neljännessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos yritys, liike taikka yritys- tai liiketoiminnan osa säilyttää itsenäisyytensä, niiden työntekijöiden edustajat tai edustus, joita luovutus koskee, säilyttävät jäsenvaltion lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tai sopimuksen nojalla ennen luovutuspäivää vallinneiden ehtojen ja olosuhteiden mukaisen asemansa ja niiden mukaiset tehtävänsä edellyttäen, että työntekijöiden edustuksen perustamisen kannalta tarpeelliset ehdot täyttyvät.

– –

Jos yritys, liike taikka yritys- tai liiketoiminnan osa ei säilytä itsenäisyyttään, jäsenvaltiot toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että siirtyneillä työntekijöillä, joilla oli edustajat ennen luovutusta, on edelleen asianmukainen edustus siihen asti, kunnes työntekijöiden edustus on nimetty tai järjestetty uudelleen kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti. ”

9 Direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan edellä esitettyjen säännösten sanamuoto on pääpiirteissään samanlainen kuin direktiivin 77/187 1 artiklan 1 kohdan sanamuoto.

Kansallinen säännöstö

10 Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) 613 a §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Kun liiketoiminta tai liiketoiminnan osa luovutetaan oikeustoimella uudelle toiminnanharjoittajalle, luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle toiminnanharjoittajalle.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

11 Klarenberg oli työsuhteessa 1.1.1989 lähtien ET Electrotechnology GmbH:n (jäljempänä ET) kanssa, joka on erikoistunut teollisten automatisointituotteiden ja mittaus- ja säätötekniikkalaitteiden kehitykseen ja valmistukseen terästeollisuudelle.

12 Klarenberg nimitettiin 1.5.1992 alkaen ET:n ”F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS”-osaston (tuotekehittely/sähkötekniset järjestelmät/verkosto/IBS) johtajaksi. Tämä osasto jakaantui kolmeen ryhmään, eli Klarenbergin johtamaan ”F+E/ET-Systeme”-ryhmään (tuotekehittely/sähkötekniset järjestelmät), ”EDV/Netzwerk/Serversysteme/Datensicherung”-ryhmään (ATK/verkosto/palvelinjärjestelmät/tietosuoja) ja ”Produktion/Schaltschränke/Platinen”-ryhmään (tuotanto/kojekaapit/piirilevyt), joiden johtajana ja samalla koko osaston varajohtajana toimi Neumann.

13 Ferrotron on erikoistunut terästeollisuuden mittaus- ja säätötekniikkaan liittyvien laitteiden kehitykseen ja valmistukseen.

14 ET teki 22.11.2005 Ferrotronin ja tämän Amerikan yhdysvaltoihin sijoittautuneen emoyhtiön kanssa ”Asset and Business Sale and Purchase Agreement” -nimisen sopimuksen (yrityskauppasopimus) joka koski seuraavia ET:n ”F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS”-osaston kehittämiä tuotteita: ”ET-DecNT”, ”ET-DecNT light”, ”ET-DecNT Power Melt”, ”ET-TempNeT”, ”ET-OxyNeT” ja ”FT7000”.

15 Tämän sopimuksen nojalla Ferrotronin emoyhtiö sai kaikki oikeudet edellä mainittuja tuotteita koskeviin ohjelmistoihin, patentteihin, patenttihakemuksiin ja keksintöihin sekä tuotenimiin ja tekniseen tietotaitoon. Ferrotron sai ET:lle kuuluvan tuotekehittelylaitteiston ja tuotemateriaaliluettelon sekä luettelon ET:n toimittajista ja asiakkaista. Ferrotron myös otti palvelukseensa eräitä ET:n työntekijöitä, eli Neumannin sekä kolme ryhmään ”F+E/ET-Systeme” kuuluvaa insinööriä.

16 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että Ferrotron kehittää, valmistaa ja jälleenmyy edellä mainitun sopimuksen kohteena olevien tuotteiden lisäksi muita metallurgian mittaustekniikan alaan kuuluvia tuotteita ja että aikaisemmin ET:n palveluksessa olleet työntekijät sijoitettiin Ferrotronin käyttöön ottamaan organisaatioon. Nämä työntekijät hoitavat lisäksi myös muihin tuotteisiin kuin Ferrotronin ET:ltä hankkimiin tuotteisiin liittyviä tehtäviä.

17 ET:n osalta aloitettiin maksukyvyttömyysmenettely 17.7.2006.

18 Klarenberg saattoi asian Arbeitsgericht Weselin käsiteltäväksi ja vaati, että Ferrotron ottaa hänet palvelukseensa osastonjohtajana. Arbeitsgericht Wesel hylkäsi kuitenkin tämän vaatimuksen 29.11.2006 antamallaan tuomiolla.

19 Klarenberg valitti tästä tuomiosta Landesarbeitsgericht Düsseldorfiin ja vaati, että Ferrotron ottaa hänet palvelukseensa hänen ET:n kanssa 1.1.1989 tekemänsä työsopimuksen ehtojen mukaisesti. Toissijaisesti Klarenberg vaati, että mainittu tuomioistuin toteaa, että osapuolten välillä on ollut työsuhde 9.12.2005 lähtien.

20 Edellä mainittu tuomioistuin katsoi, että Klarebergin johtama ”F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS”-osasto muodostaa BGB:n 613 a §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun liiketoiminnan osan, joka on siirretty Ferrotronille, koska tälle siirtyivät kyseessä olevan liiketoiminnan osan olennaiset tuotantovälineet ja luettelot sen tavarantoimittajista ja asiakkaista, koska Ferrotronin palvelukseen siirtyi osa tietotaidon omaavista työntekijöistä ja koska sen emoyhtiö hankki oikeudet keskeisiin tuotteisiin ja teknologiaan.

21 Landesarbeitsgericht Düsseldorf pohtii kuitenkin sitä, onko asiassa kyseessä direktiivissä 2001/23 tarkoitettu luovutus. Eräiden Bundesarbeitsgerichtin uusien ratkaisujen mukaan liiketoiminnan osa ei siirry uudelle toiminnanharjoittajalle, kun luovutuksensaaja ei jatka liiketoiminnan osaa olennaisin osin muuttumattomana niin, että se säilyttää identiteettinsä. Tästä oikeuskäytännöstä seuraa Landesarbeitsgericht Düsseldorfin mukaan se, että luovutus edellyttää sitä, että luovutuksensaaja säilyttää liiketoiminnan osan organisatorisesti itsenäisenä. Sitä vastoin liiketoiminnan osaa ei katsota luovutetuksi silloin, kun se yhdistetään täysin toisen yrityksen omaan organisaatiorakenteeseen tai kun tehtävä toteutetaan selvästi suuremmassa organisaatiorakenteessa.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasiassa Ferrotron ei ole säilyttänyt kyseessä olevan liiketoiminnan osan organisatorista itsenäisyyttä, koska sen palvelukseen siirtyneet työntekijät on sijoitettu eri osastoille ja koska sille siirtyneet tehtävät toteutetaan nyt eri organisaatiorakenteen puitteissa.

23 Tässä tilanteessa Landesarbeitsgericht Düsseldorf päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko kyseessä – – direktiivin 2001/23 – – 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettu yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttaminen toiselle työnantajalle vain

silloin, kun uusi työnantaja säilyttää yritys- tai liiketoiminnan osan organisatorisesti itsenäisenä yritys- tai liiketoiminnan osana?”

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

24 Ferrotron on huomautuksissaan esittänyt epäilyksiä ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen osalta, sillä sen mukaan tällä pyynnöllä ei ole merkitystä pääasian oikeudenkäynnin ratkaisun kannalta.

25 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 234 artiklalla luotu menettely on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla yhteisöjen tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (ks. mm. asia C-380/01, Schneider, tuomio 5.2.2004, Kok., s. I-1389, 20 kohta; asia C-228/05, Stradasfalti, tuomio 14.9.2006, Kok., s. I-8391, 44 kohta ja asia C-313/07, Kirtruna ja Vigano, tuomio 16.10.2008, Kok., s. I-7907, 25 kohta).

26 Tässä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava esitetyt kysymykset (em. asia Schneider, tuomion 21 kohta; asia C-165/03, Längst, tuomio 30.6.2005, Kok., s. I-5637, 31 kohta ja em. asia Kirtruna ja Vigano, tuomion 26 kohta).

27 Tämän johdosta olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä, esittämillä yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. yhdistetyt asiat C-202/04 ja C-94/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok., s. I-11421, 25 kohta; yhdistetyt asiat C-222/05–C-225/05, van der Weerd ym., tuomio 7.6.2007, Kok., s. I-4233, 22 kohta ja em. asia Kirtruna ja Vigano, tuomion 27 kohta).

28 Tältä osin oikeuskäytännöstä ilmenee, että olettamaa siitä, että ennakkoratkaisukysymyksillä on pääasian kannalta merkitystä, ei voida kumota pelkästään sillä, että yksi pääasian asianosaisista riitauttaa tietyt tosiseikat, joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä ja joista mainitun pääasian kohteen määrittäminen riippuu (em. yhdistetyt asiat Cipolla ym., tuomion 26 kohta ja em. yhdistetyt asiat van der Weerd ym., tuomion 23 kohta).

29 Ferrotron väittää ensinnäkin, että esillä olevassa tilanteessa on selvästi mahdotonta, että kyse voisi olla direktiivissä 2001/23 tarkoitetusta luovutuksesta, koska asiassa ei ole osoitettu, että Ferrotronin hankkimat osat muodostivat sellaisen yksikön, joka olisi voinut olla mainitunkaltaisen luovutuksen kohteena. Näin ollen esillä olevalla ennakkoratkaisukysymyksellä ei ole merkitystä pääasian oikeudenkäynnin ratkaisun kannalta.

30 On kuitenkin todettava, että kansallinen tuomioistuin on arvioinut asiaa tältä osin eri tavalla. Kyseisen tuomioistuimen mukaan ”F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS”-osasto on BGB:n 613 a §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu liiketoiminnan osa, joka on luovutettu Ferrotronille, koska viimeksi mainitulle yhtiölle siirtyivät liikkeen olennaiset tuotantovälineet ja luettelot sen tavarantoimittajista ja asiakkaista, koska se otti palvelukseensa osan tietotaidon omaavista työntekijöistä ja koska sen emoyhtiö hankki oikeudet keskeisiin tuotteisiin ja teknologiaan. Kun otetaan huomioon nämä kansallisen tuomioistuimen esiin tuomat seikat ja se johtopäätös, johon se ratkaisun

antamisesta vastaavana tuomioistuimena on päätynyt, tämän tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen merkityksellisyyttä ei ole syytä kyseenalaistaa.

31 Toiseksi Ferrotron huomauttaa, että vaikka asiassa katsottaisiin, että direktiivin 2001/23 mukainen liikkeenluovutus on tapahtunut, tämä ei merkitse pääasian valittajan työsopimuksen siirtymistä, koska tehtäviä, joita hän suoritti ET:n palveluksessa, suoritettiin suurelta osin muiden osastojen kuin ”F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS”-osaston alaisuudessa, eivätkä ne täten voineet liittyä tähän osastoon.

32 Ennakkoratkaisupyynnössä esitetyssä kuvauksessa niistä tosiseikoista, joihin esitetty kysymys liittyy, todetaan kuitenkin päinvastoin nimenomaisesti, että pääasian valittaja toimi ”F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS”-osaston johtajana. Kuten tämän tuomion 27 kohdasta ilmenee, tällainen tosiseikkoja koskeva arviointi kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen vastuulle, eikä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ole varmistua tämän arvioinnin paikkansapitävyydestä.

33 Kolmanneksi pääasian vastapuoli katsoo, että Klarenberg on menettänyt oikeutensa vaatia työsopimuksensa siirtämistä, koska hän on siitä huolimatta, että hän oli tietoinen vastapuolen ja ET:n välillä tehdystä sopimuksesta, kuitenkin odottanut ET:n maksukyvyttömyyden ilmenemistä ennen vaatimustensa esittämistä vastapuolelle.

34 Kuten tämän tuomion 28 kohdasta kuitenkin ilmenee, yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole varmistua siitä, onko Saksassa lainsäädäntöä, jossa säädetään määräajasta, jonka jälkeen pääasian kantaja ei enää voi vedota työsopimuksensa siirtymiseen.

35 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

36 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääpiirteissään, onko direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa tulkittava siten, että kyseistä direktiiviä voidaan soveltaa myös tilanteeseen, jossa uusi työnantaja ei säilytä luovutettua yritys- tai liiketoiminnan osaa organisatorisesti itsenäisenä.

37 Aluksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (ks. mm. asia C-301/98, KVS International, tuomio 18.5.2000, Kok., s. I-3583, 21 kohta; asia C-53/05, komissio v. Portugali, tuomio 6.7.2006, Kok., s. I-6215, 20 kohta ja asia C-298/07, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, tuomio 16.10.2008, Kok., s. I-7841, 15 kohta).

38 Jo direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuodosta ilmenee, että kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvat kaikki yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan sellaiset luovuttamiset toiselle työnantajalle, jotka perustuvat sopimukseen tai sulautumiseen.

39 Edellä mainittujen edellytysten täyttymisen lisäksi direktiivin 2001/23 soveltuminen edellyttää vielä, että luovutus täyttää saman direktiivin 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetetut edellytykset, eli että luovutuksen kohteena on taloudellinen yksikkö, jolla tarkoitetaan ”pää- ja sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikokonaisuutta”, joka luovutuksen jälkeen säilyttää oman ”identiteettinsä”.

40 Aluksi on muistutettava, että kuten direktiivin 2001/23 kahdeksannesta perustelukappaleesta ilmenee, tämä säännös otettiin käyttöön luovutuksen oikeudellisen käsitteen selkeyttämiseksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa (ks. mm. asia 186/83, Botzen ym., tuomio 7.2.1985, Kok., s. 519, 6 kohta ja asia 24/85, Spijkers, tuomio 18.3.1986, Kok., s. 1119, 11 kohta). Tämän oikeuskäytännön mukaan direktiivillä 2001/23 pyritään varmistamaan taloudellisen yksikön puitteissa voimassa olevien työsuhteiden jatkuvuus omistajanvaihdoksesta riippumatta ja täten suojelemaan työntekijöitä tilanteessa, jossa tällainen vaihdos tapahtuu.

41 Direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan säännöksistä luettuna yhdessä saman 1 kohdan b alakohdan kanssa ilmenee, että mikäli luovutettu taloudellinen yksikkö ei säilytä omaa identiteettiään, kyseisen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa esitettyä pääsääntöä ei saman 1 kohdan b alakohdan säännösten mukaisesti sovelleta. Tästä seuraa, että mainitulla b alakohdalla voidaan rajoittaa direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaa ja tätä myötä kyseisellä direktiivillä myönnetyn suojan laajuutta. Tällaista säännöstä on täten tulkittava suppeasti.

42 Pääasian vastapuoli väittää kuitenkin, että direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritelty ”taloudellinen yksikkö” säilyttää oman identiteettinsä vain, jos kaikkia henkilöitä ja/tai tekijöitä yhdistävä organisatorinen yhteys säilytetään. Luovutettu taloudellinen yksikkö ei sitä vastoin vastapuolen mukaan säilytä omaa

identiteettiään, jos se luovutuksen jälkeen menettää organisatorisen itsenäisyytensä siitä syystä, että luovutuksensaaja sisällyttää hankkimansa resurssit täysin uuteen organisaatioon.

43 Kun otetaan kuitenkin huomioon erityisesti tämän tuomion 40 kohdasta ilmenevä direktiivillä 2001/23 tavoiteltu päämäärä varmistaa työntekijöiden oikeuksien tehokas suojelu luovutustilanteessa, tällaista pääasian vastapuolen esittämää, ainoastaan organisatoriseen itsenäisyyteen perustuvaa käsitystä taloudellisen yksikön identiteetistä ei voida hyväksyä. Se merkitsisi nimittäin sitä, että pelkästään siitä syystä, että luovutuksensaaja päättää hajottaa hankkimansa yritys- tai liiketoiminnan osan ja sisällyttää sen omaan organisaatioonsa, direktiiviä 2001/23 ei sovellettaisi tähän yritys- tai liiketoiminnan osaan ja näin ollen kyseessä olevilta työntekijöiltä evättäisiin täten mainitulla direktiivillä myönnetty suojelu.

44 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin onkin nimenomaisesti organisaatiota koskevan tekijän osalta aiemmin katsonut, että sitä käytetään taloudellisen yksikön identiteetin määrittämiseen (ks. vastaavasti asia C-13/95, Süzen, tuomio 11.3.1997, Kok., s. I-1259, 15 kohta; asia C-234/98, Allen ym., tuomio 2.12.1999, Kok., s. I-8643, 27 kohta; asia C-175/99, Mayeur, tuomio 26.9.2000, Kok., s. I-7755, 53 kohta ja asia C-172/99, Liikenne, tuomio 25.1.2001, Kok., s. I-745, 34 kohta), se on niin ikään todennut, että luovutetun yksikön organisatorisen rakenteen muuttaminen ei estä direktiivin 2001/23 soveltamista (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-171/94 ja C-172/94, Merckx ja Neuhuys, tuomio 7.3.1996, Kok., s. I-1253, 20 ja 21 kohta; em. asia Mayeur, tuomion 54 kohta ja asia C-458/05, Jouini ym., tuomio 13.9.2007, Kok., s. I-7301, 36 kohta).

45 Lisäksi direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa itsessään määritellään taloudellisen yksikön identiteetti viittaamalla ”pää- ja sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyyn resurssikokonaisuuteen” ja korostetaan näin luovutetun yksikön organisatorisen tekijän lisäksi myös yksikön taloudellisen toiminnan jatkamiseen liittyvää tekijää.

46 Edellä esitetyn perusteella direktiivissä 2001/23 tarkoitettua taloudellisen yksikön identiteetin säilymistä koskevaa edellytystä on tulkittava siten, että huomioon otetaan sekä direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyt kaksi tekijää, jotka yhdessä arvioituina muodostavat tämän identiteetin, että kyseisellä direktiivillä tavoiteltu työntekijöiden suojelua koskeva päämäärä.

47 Näiden perustelujen mukaisesti, ja jotta direktiiviltä 2001/23 ei evättäisi osittain sen tehokasta vaikutusta, edellä mainittua edellytystä ei ole tulkittava siten, että sillä edellytetään, että työnantajan luovutetuille tuotannontekijöille asettama erityinen organisaatio on säilytettävä, vaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 42 ja 44 kohdassa esittämän mukaisesti siten, että sillä edellytetään sen toiminnallisen yhteyden säilyttämistä, joka koskee näiden tuotannontekijöiden riippuvaisuutta toisistaan ja niiden toisiaan täydentävää luonnetta.

48 Tällaisen toiminnallisen yhteyden säilyttäminen luovutettujen tuotannontekijöiden välillä mahdollistaa sen, että luovutuksensaaja voi käyttää näitä tuotannontekijöitä, vaikka ne luovutuksen jälkeen sisällytetäänkin uuteen ja erilaiseen organisaatiorakenteeseen, samanlaisen tai vastaavanlaisen taloudellisen toiminnan jatkamiseksi (ks. vastaavasti asia C-392/92, Schmidt, tuomio 14.4.1994, Kok., s. I-1311, Kok. Ep. XV, s. I-111, 17 kohta).

49 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on edellä esitettyjen seikkojen valossa ja kaikkia pääasiassa kyseessä olevalle toimenpiteelle ominaisia tosiseikkoja koskevan kokonaisarvioinnin puitteissa selvittää (ks. vastaavasti em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta; asia C-29/91, Redmond Stichting, tuomio 19.5.1992, Kok., s. I-3189, Kok. Ep. XII, s. I-131, 24 kohta; em. asia Süzen, tuomion 14 kohta ja em. asia Allen ym., tuomion 26 kohta), onko luovutetun taloudellisen yksikön identiteetti säilynyt.

50 Kuten on todettu sekä kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössä että Saksan hallituksen ja Euroopan yhteisöjen komission yhteisöjen tuomioistuimessa

esittämissä huomautuksissa, direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen ja neljännen alakohdan sanamuoto vahvistaa sen, että yhteisön lainsäätäjä on nähnyt tilanteen siten, että kyseisen direktiivin tarkoituksena on, että sitä sovelletaan kaikkiin direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa asetetut edellytykset täyttäviin luovutuksiin riippumatta siitä, säilyttääkö luovutettu taloudellinen yksikkö itsenäisyytensä luovutuksensaajan rakenteessa.

51 Lopuksi on vastattava pääasian vastapuolen väitteeseen, jonka mukaan siinä tilanteessa, että luovutetun taloudellisen yksikön organisatorinen itsenäisyys ei säily, työsuhteiden jatkuvuutta, joka direktiivillä 2001/23 pyritään takaamaan, ei missään tapauksessa voida varmistaa, koska osaston johtajan työtehtävää, jossa Klarenberg aiemmin toimi, ei voida liittää mihinkään vastaavaan työtehtävään luovutuksensaajan käyttöön ottamassa uudessa työorganisaatiossa.

52 Tältä osin on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että mahdollinen velvollisuus päättää yksityisoikeudelliset työsopimukset silloin, kun taloudellinen toiminta luovutetaan julkisoikeudelliselle oikeushenkilölle, on direktiivin 2001/23 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti välittömästi luovutuksesta aiheutuva olennainen työehtojen muutos työntekijän vahingoksi, joten työnantajan on tällaisessa tilanteessa katsottava olevan vastuussa näiden työsopimusten päättämisestä (em. asia Mayeur, tuomion 56 kohta). Niin ikään on katsottava, että se, että luovutuksen tapahtuessa työntekijälle saattaa olla mahdotonta osoittaa luovutuksensaajan käyttöön ottamassa organisaatiorakenteessa sellainen työtehtävä, joka vastaa työntekijällä luovuttajan palveluksessa ollutta työtehtävää, voitaisiin siinä tilanteessa, että tästä aiheutuu olennainen työehtojen muutos kyseisen työntekijän vahingoksi, rinnastaa mainitussa säännöksessä tarkoitettuun työsopimuksen päättämiseen, josta työnantaja on vastuussa.

53 Täten kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen on vastattava niin, että direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa on tulkittava siten, että kyseistä direktiiviä voidaan soveltaa myös tilanteeseen, jossa luovutettu yritys- tai liiketoiminnan osa ei säily organisatorisesti itsenäisenä, edellyttäen, että luovutettujen tuotannontekijöiden välinen toiminnallinen yhteys säilyy ja että tämän yhteyden ansiosta luovutuksensaaja voi käyttää näitä tuotannontekijöitä samanlaisen tai vastaavanlaisen taloudellisen toiminnan jatkamiseen, mistä varmistuminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä.

Oikeudenkäyntikulut

54 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa on tulkittava siten, että kyseistä direktiiviä voidaan soveltaa myös tilanteeseen, jossa luovutettu yritys- tai liiketoiminnan osa ei säily organisatorisesti itsenäisenä, edellyttäen, että luovutettujen tuotannontekijöiden välinen toiminnallinen yhteys säilyy ja että

tämän yhteyden ansiosta luovutuksensaaja voi käyttää näitä tuotannontekijöitä samanlaisen tai vastaavanlaisen taloudellisen toiminnan jatkamiseen, mistä varmistuminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä.

Allekirjoitukset